

SOKOLSKI GLASNIK

GLASILO SAVEZA SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Mesečni prilog „Sokolska prosveta“

Ljubljana,
22 septembra 1933

Izlaže svakog petka • Godišnja preplata 50 Din • Uredništvo i uprava nalazi se u Učiteljskoj tiskari, Frančiškanska ulica 6, telefon broj 2177 • Račun poštanske štedionice broj 12.943 • Oglasi po ceniku • Rukopisi se ne vraćaju

God. IV
Broj 38

O sokolskim krepostima i vrlinama*

S osnivanjem Sokola Kraljevine Jugoslavije ponovo je otvorena povorka više krupnih pitanja. Ta su pitanja i opštih značenja, ali su naročito vezana za samo Sokolstvo.

Prvo je pitanje: da li se Sokolstvo u opštih može i sme menjati? Kao što se zna, Sokolstvo je staro već preko 70 godina. Koja se živa stvar ili bice za toliko vreme nije menjala i ne menjala? Ako je to prirodno i fiziološki, isto je tako prirodno, da su prilike pojedinih slovenskih naroda i država svojstvene i nejednakne, i da se tokom vremena i ove menjaju i moraju da menjaju. Jasno je, da su osobine pojedinih slovenskih naroda i država nejednakne pa otuda neizbežno proizlazi posledica, da s jedne strane svakom slovenskom narodu i državi pripada odgovarajuće Sokolstvo, i da s druge strane to odgovarajuće Sokolstvo mora neprestano i stalno da se ugada razvoju prilika, vremenu i potrebama.

Ako kažemo, da je prirodno da se Sokolstvo mora u svojoj primeni i njansirati i menjati, pitanje je: koliko i u kome pravcu ta izmena sme da se zbuti? Kad dobro pogledamo osnovne misli začetnika Sokolstva, onda vidimo, da po njemu Sokolstvo ima većito budno da služi narodu i njegovim moralnim, duhovnim i telesnim silama u borbi za opstanak. Ko odreduje kako Sokolstvo ima da služi narodu? Prirodno je da to odlučuje taj narod sam a vođen jednom sveštu i jednom mišiju. Svaki je narod u takoj svojoj misli suveren i nezavisan. Prvo postoji narod, pa onda nastaje Sokolstvo, i bez naroda nema i ne može da bude Sokolstvo. Narod, dakle, upravlja svojim Sokolstvom. Sve to važi i za slovensku misao Sokolstva. Onako kako narod uzima Sokolstvo, tako će i njegovo Sokolstvo da bude slovensko. Kao što se vidi, celo menjanje i prilagodenje Sokolstva svome narodu i svojoj državi ne dira u stvari ništa bitnoga, jer je glavno i bitno da Sokolstvo služi narodu u borbi za opstanak, i da pri tome ostaje slovensko.

Kako narod suvereno odlučuje o svome Sokolstvu? Nema naroda bez države i prva karakteristika svakog istorijskog naroda jeste građenje i stvaranje države. Putem države odlučuje narod o svemu velikom što ga interesuje. Šta znači to država? Obično se uzima t. z. demokratski princip kao najbolji, i svako drži da svaki zreo član naroda u državi ima po tome najboljem demokratskom principu da svojim glasom odlučuje o svemu. To znači, da uvek odlučuje većina. Jasno je, da je svaka većina upravo nasilje. Jasno je i to, da ne more većina da uvek zastupa baš ono što je najpametnije i što je najbolje. Napokon, jasno je i to, da postoje osvršani načini, kake se većine vestačkim putem i nedemokratski prave. S druge strane i sve demokracije imaju svoje vode. To znači u kruhu demokracije oligarhiju ili tiraniju. Radi svega toga moraju se demokracije posmatrati hladno i ne treba biti slep prema slabostima i manama demokracije. Jedno je sigurno: ako je demokracija nešto najbolje, onda za nju treba visok stepen zrelosti, svesti, razuma, i uopšte neke naročite sposobnosti. Do takve sposobnosti dolaze narodi vremenom, vežbom, trajanjem i školom. Zato se kaže da su i loše demokracije potrebne i dobre. Ali ne kao neke vrhovne sile naroda i države, nego kao vežbališta za neku budućnost. Po našem sudu, dobra je samo ona demokracija, koja ima svoju nedemokratsku korekturu. Ta korektura leži u istorijskoj ličnosti. Ta istorijska ličnost ne podleži dnevnom povijanju i talasanju rasploženja i simpatija masa. Ona je istorijski nezavisna, a jednakopravna po snazi svemu drugom uzetim zajedno. To su one ličnosti, koje postoje i koje vladaju narodima i državama, i po božjoj mislosti i po volji naroda. Pod božjom

milošću uzimamo promisao, shvatamo razumnu ideju svetske istorije. Pod voljom naroda zamišljamo zajedničku svest. Kod nas je ta istorijska ličnost naš Kralj! Naš je narod, dakle, odlučio u Sokolstvu i o prilagodenju i promenama njegovim u prvom redu preko istorijske ličnosti Kralja. Demokracije u taj mah nije bilo, jer se povukla, raspala, ukvarila i rasula ili, u kratko kazano, nije je bilo. Odluke je trebalo, a za tu odluku u naše demokracije nije bilo sposobnosti. Odluci je dakle Kralj. Razume se Kralj je to odlučio uime celog naroda i države. No ma da je odlučivao samo Kralj, to ne mora da znači da je ta odluka bila nedemokratska ili protodemokratska. Isto tako to ne znači, da kad bi bez Kralja odlučivala o Sokolstvu samo demokracija, da bi to onda zaista bilo demokratski, ili demokratski bolje, ili po narod i državu korisnije nego što jeste. Suverenost naroda je narod sam i ceo, u celoj svojoj sadržini i obliku. Celiu sadržinu i oblik naroda sačinjavaju i masa i ličnosti. U stvari je narod samo ona ceo, kada je puk sa Kraljem zajedno. Kada Kralj nešto veliko odlučuje, onda je to uvek i jedino ime celog naroda, onako kako taj narod to zaslužuje, ili kako on to hoće, jer zaslužuje samo ono što hoće. Istorijска ličnost jeste voda naroda, ali ujedno i glavni deo naroda. Kad se kod nas odlučivalo o promenama i o prilagodenju Sokolstva našim prilikama, kada je to uime naroda učinio Kralj, onda se radilo i zbivalo samo onako, kako je do sada u svakoj ljudskoj istoriji bilo i normalno i prirodno!

No ostao je stalni žalac u pitanju: Pa što je onda s načelima slobode, s načelima privatne inicijative u Sokolstvu, kada je kraljevskim dekretom uzakonjena promena Sokolstva? To pitanje je ujedno i dobra reakcija. Jer svaki narod, koji je sposoban za život, dobro oseća i zna, da nema naslednjih i starih prava, nego samo stečenih, i da su jedino ona prava sigurna, zato koja smo spremni i voljni da uđemo u borbu. Božanska je istina za to: da nema prava bez snage. Pa što je onda s tom sokolskom ili ako hoće i ne-sokolskom privatnom inicijativom, pitamo se i mi? Ako je ima, onda gde je na delu? Ako je bilo, onda kuda je nestala? Ko i što smeta i ometa privatnu inicijativu da danas u Sokolstvu neće da radi? Budne su naša osobine i sve naše strasti nisu uvek plemenitog roda. Osim toga teško se razvijaju naša shvatanja. Zadržimo se tu jedan časak. Pojedinačno nije nikada ništa drugo, nego smo orude i instrumenat zajedničkog i opštih. Izdjevljati se u nekom jalovom ogorčenju i srdžbi prema celokupnom, to ne menja tok istorije. Sigurna je šteta svijetu, da sve uvredene moramo da sklanjamo s puta, i sigurna je šteta svijetu, da jedan deo naroda energije ostane neaktivan. No odgovornost je u najmanju ruku zajednička i opštih. Treba zato da se naša shvatavanja razvedre. Niko pametan ne tvrdi, da je baš to najbolje što se ostvarilo. Ali niti je načelo stradalo ako nije potpuno i savršeno provedeno, niti je baš najgoro što je to. Nego je to samo jedan put i način, koji su prilike iz nevolje izazvane pa da bude ostvaren. Prirodno je da se oko toga sto postoji prione, da se u paragrafe unesu živi ljudi, i da se u šematičke redove postave topla srca. Jer nije mogla država ostati indiferentna prema Sokolstvu. Prvo nije mogla zato, što je Sokolstvo (Koje? — Op. ur.) bilo pošlo krivim putem, a drugo zato, što je u Sokolstvu, ma da je ono pošlo krvim putem, ipak bila jedna dobra jezgra, i treće zato, što ma da je Sokolstvo pošlo krvim putem i ma da je u njemu bila mala dobra jezgra, ipak je sokolska stvar u jednom narodu, koji je slobodan, jedna velika i krupna stvar. Tako je moralna da padne odluka. I ona je i pal. Ona je za sve jednaka, i pred nju nema ni bližih ni daljih. Niko ne može ni naročito ni lično biti uveren i ozlojen jednim gotovim istorijskim dogadjajem. Stanje Sokolstva stvoreno suverenom odlukom o Sokolstvu, obezbeđeno je i osigurano i da traje i da izdrži i da dočeka i da prigradi postepeno sve radenike. Tako i današnje Sokolstvo daje punu slobod-

du načelima privatne inicijative. Ne poznaje život mrtve uglove ogorčenja, srdžbe i negativnoga stava. Ostaće onaj na nogama, ko se posla laća, i taj će pobediti. Zato nije istina, da je ustanovom Sokola Kraljevine Jugoslavije ubijena naša stara sokolska sloboda, nego je istina, da ta naša stara sokolska sloboda ne ume da se snade. Mi smo sa Sokolom Kraljevine Jugoslavije dobili novo, divno i svetlo oružje za borbu našeg naroda za opstanak, ali su još ruke i neuke i slabe da to oružje upotrebe onako kako valja i treba.

U stvaranju Sokola Kraljevine Jugoslavije desio se još jedan vrlo važan i krupan istorijski dogadjaj. Kralj je svoga prvega sina i naslednika prestaša postavio na čelo Sokolstva kao starešinu. To znači: i budući naš Kralj jeste i mora da bude sokolski starešina. To znači: otac izabira i da je sinu u nasledje najlepše i najčasnije što je imao, umeo i mogao. To znači, kako i današnji naš Kralj o Sokolstvu oseća i misli. To znači i označava krunim potezom tešku vezu Sokolstva s narodom i državom, onu vezu koja više ne može da zavisi od promenljivih okolnosti i čudi, i koja više nikada ne može ni da oslabi ni da prestane. Time je pitanje opstanaka i razvoja Sokolstva čvrsto nastavljeno, i amalgamisano u glavni stup i naroda i države. Pitamo zato sada: Šta se za Sokolstvo moglo lepšega, boljega, jačega, iskrenijega i sigurnijega učiniti? To pitamo zato, što se povodom stvaranja Sokola Kraljevine Jugoslavije govorilo o jednom detetu, koje treba da ožbiljno i muško Sokolstvo predstavlja i vodi u ova teška vremena. Zabavilo se pri tome na prirodi i večni odnošaj i vezu između oca i sina. Srećom, svi ti što su ono govorili nisu to sve naši rođeni, nego je medu njima mnogo tadih. A što su naši tako govorili, za sve vreme novoga Sokolstva ni prstom nisu makli da Sokolstvu pogomognu. I ti što su najglasnije govorili, zbumeni su i rascepmani ljudi, bez pravoga saznavanja i svesti, bez južnake moći, sem da se srde i da sumnjuj.

Po pretkazivanjima i priježljivnjima sviju zbumjenih, slabih i zlih, mi smo morali biti svedoci ovoga: Sokol Kraljevine Jugoslavije osnovan je fermanom i odozgor, dakle je papirnat i nametnut, a nametnut je nasilno jednom Sokolstvu, koje je već više desetina godina svesno organizovano i jako, i eto ono se sada povlači pod udarom, sklanja se u stranu, nastaje prirodno jedna praznina, i ostaje samo puk ferman i nekoliko jadnih ulica, i za godinu ili dve sve je propalo, sve se srozovalo i sve je otišlo u nepovrat. Jesmo li mi to doživeli, je li to ko video? Niko do sada. Nego desilo se tu jedan časak. Pojedinačno nije nikada ništa drugo, nego smo orude i instrumenat zajedničkog i opštih. Izdjevljati se u nekom jalovom ogorčenju i srdžbi prema celokupnom, to ne menja tok istorije. Sigurna je šteta svijetu, da sve uvredene moramo da sklanjamo s puta, i sigurna je šteta svijetu, da jedan deo naroda energije ostane neaktivan. No odgovornost je u najmanju ruku zajednička i opštih. Treba zato da se naša shvatavanja razvedre. Niko pametan ne tvrdi, da je baš to najbolje što se ostvarilo. Ali niti je načelo stradalo ako nije potpuno i savršeno provedeno, niti je baš najgoro što je to. Nego je to samo jedan put i način, koji su prilike iz nevolje izazvane pa da bude ostvaren. Prirodno je da se oko toga sto postoji prione, da se u paragrafe unesu živi ljudi, i da se u šematičke redove postave topla srca. Jer nije mogla država ostati indiferentna prema Sokolstvu. Prvo nije mogla zato, što je Sokolstvo (Koje? — Op. ur.) bilo pošlo krvim putem, a drugo zato, što je u Sokolstvu, ma da je ono pošlo krvim putem, ipak bila jedna dobra jezgra, i treće zato, što ma da je Sokolstvo pošlo krvim putem i ma da je u njemu bila mala dobra jezgra, ipak je sokolska stvar u jednom narodu, koji je slobodan, jedna velika i krupna stvar. Tako je moralna da padne odluka. I ona je i pal. Ona je za sve jednaka, i pred nju nema ni bližih ni daljih. Niko ne može ni naročito ni lično biti uveren i ozlojen jednim gotovim istorijskim dogadjajem. Stanje Sokolstva stvoreno suverenom odlukom o Sokolstvu, obezbeđeno je i osigurano i da traje i da izdrži i da dočeka i da prigradi postepeno sve radenike. Tako i današnje Sokolstvo daje punu slobod-

du odlukom primio na sebe deo rada u Sokolstvu, i koji slobodnom i svesnom moralnom odlukom izvodi taj deo svađa rada kako najbolje zna, ume i može. Držimo zato, da nije loša formula svega toga kazana ovako: široki vidokrug, braća, a određeni delokrug; mnogo verovati, voleti i oduševljavati se, ali ne propustiti ni jedan dan da prode bez dobrog sokolskog dela, pa makar i najmanje. Tražiti dobro i radošno da se ugleda. Umiriti se i vedro posmatrati sve. Ne nadmeti se i ne smatrati, da je svako bez izuzetka po-

zvan da vrhovno odlučuje, nego se privo pokoravati. A u zadaći po izabranom zakonu svesno određeno datu od sebe sve što je najlepše i najradosnije i najsnajnije i najličnije. Zapovest imada se izvršava svim srcem i svom dušom svojom. Tako se samo dolazi do uspeha, i samo se sa tim vrlinama i krepostima pobede. Ne potencujuemo telesnu jačinu i zdravlje. Ali je privo sreća i duh. Tek za zdravo i jaksu sreću i duh potrebljano je zdravo i jaksu sreću.

Dr. Laza Popović — Zagreb

Razduženje sokolskih domova

Nešto ćemo svakako morati učiniti. Interes za ostvarenje jednog potpomagajućeg novčanog centra u Sokolu upravo je ogroman pa treba da taj posao zbijia bitno i najbolje izvedemo. A za to trebamo temeljito razmišljati, jer tu se radi i o novcu i o jednom, nama i Sokolstvu, sasmosti novom problemu.

Prvo je da se složimo, što uopće hoćemo s tom »Privrednom zadrugom«, s tom »Sokolskom štedionicom« ili s tim »Kreditnim fondom«, kako, naime, sve nazivamo ovu formu i ovo sredstvo, s kojim želimo postići naše finansijsko i ekonomsko ozdravljenje.

Onda, što hoćemo? Da li da počnemo u današnje deficitno vreme s obaveznom štednjom sviju pripadnika Sokolstva? Da, u ovo vreme je, bar nekih, srednja još uvek moguća. Štednja je uz to uvek od koristi! Iz tog bi sledio zaključak: neka se u Sokolu štedi! Ali u dosada iznetim predlozima nedovoumno je postavljeno sasmosti poprečno načelo, da štemo obavezno svi pripadnici Sokola, bilo sad to pogrešno u tome da štemimo po 1 dinar, bilo po 10 Din mesečno, bilo to kroz 5, bilo kroz 10 godina. To su nemoguće propozicije. Ako naime skupljamo dinar po dinar utonućemo od toga u ogroman i skupni posao; ako pak skupljamo po 10 Din, nećemo naći rentabilnog broja ulagača. Situacija u narodu vrlo je različna. Onaj, koji je odlučio za taj smer, dakle u prvom redu za interes društava, odlučili smo se ujedno i protiv štedionice, jer su one, kako smo videli, nespособne da pomognu društvima. Moramo stoga misliti i odlučiti se za jedan bolji način financijske akcije! A koji je taj bolji način? Ni jedan neće biti plođivo sam po sebi, i svaki će se boriti sa današnjim kritičnim prilikama. Već i zato se ne smemo žuriti s jednom opširnom gradbenom akcijom u Sokolu, nego mi trebamo da izmnoštva naših potreba odvojimo jednu zadružnu sasmostu domova i da time one sitne za nas novce, koji tek u zadruženih društava, koji dakle teku i otiču iz sokolskog novčanog optoka u nepovrat, u tude štedionice i banke, da te po Sokolstvo jalove svote zadržimo kod nas, da se samsi s njima koristimo, jer je taj novac skupljeno znojem, napornim i delom nepregledne, idealne armije jugoslovenskih Sokola!

U tome je, braća i sestre, da ta zadružena sokolska društva pod strahom ovrhe redovito plaćaju 10% i više kamata vanskolskim verovnicima u tome je jezgra jednog zamašnjog i hitnog sokolskog problema, a njegovo je rešenje jedino u tome da zadruženim jedinicama olakšamo disanje jednom akcijom, koja bi barem na pola, ako ne sasmosta, smanjila njihovu kamatu, akciju, koja bi vanskolskog verovnika zamenila sa sokolskim i time eventualne kamate upotrebila u sokolsko dobro!

Pod tim vidikom može imati sasmoste štedionice i svaki fond opravdanju i misla, i to jedino ako ih i organizimo sa spomenutom svrhom, a sve drugo značilo bi samo jedan nepregledni, opsežni posao sa premalo koristima za sokolsku skupnost. Razduženje i pomoć najpotrebnijoj gradnji sokolskih domova bila bi za neko vreme jedini cilj naše novčane organizacije. Ako se Sokolstvo složi u tome, onda lako naći najbolju organizatornu formu za ostvarenje ovakve zamisli. Među se čini kombinacija, zapravo simbioza fonda i zadruge za tu svrhu još najbolja.

A kolike su momentane novčane potrebe Sokolstvu? To je teško reći i bez koristi je da sami nagadamo. Potrebno je zato pribripti sve podatke, tačno. Po statistici od aprila 1933 imamo u našem Savezu 140 gotovih i 9 sokolskih domova još u gradnji. Ukupna vrednost tih sokolskih domova procenjena je na 61.356.813 Din, a duga je na njima 23.773.598 Din! Prema tome, mi smo isplatali za domove do sada Din 27.583.215; isplaćeno prema još zaduženome stoji dakle u razmeru 3 : 2, ili drugim rečima, ako izjednačimo domove prema vrednosti, potpuno ih je plaćenih 85, sasmosta na dugu još 55.

* Govor br. dra Laze Popovića, održan dne 6. o. m., na dan 10-godišnjice Nj. Vis. Prestolonaslednika Petra, na svečanom večeru u Sokolskom društvu Zagreb I, koji donosimo u celine zbori njegovih mnogih krasnih i dubokih misli, iako se s nekim tvrdnjama ne možemo saglasiti. — Ur.

**Prilikom ustanovljenja
Jugoslovenskog sokolskog saveza
u Americi**

Već smo izvestili u predašnjim brojevima našega lista, da je Jugoslovenski sokolski savez u Americi počeo svojim delovanjem. Konstitucionalna skupština bila je održana u Čikagu 3. i 4. u prisutnosti zastupnika Jugoslovenske sokolske župe iz Oklinda u Kaliforniji. Od društava bila su zastupana: Jugoslovenski Sokol Sen Lui, Hrvatski Sokol Čikago, Jugoslovenski Sokol Detroit, Jugoslovenski Sokol Njujork, dok svojih zastupnika nisu poslala slovenska Sokolska društva Klivland i Venkigen, kao također ni još 7 drugih društava. Koji su bili uzroci apstenecije evila društava, nije poznato. Sigurno je međutim, da su Savezu obećali svoju saradnju svi tamošnji jugoslovenski sokolski radnici, te postoji nada, da će JSS u Americi ipak udružiti pod svoje okrilje sve tamošnje sokolske redove. — Jugoslovenski sokolski savez u Americi već je i učlanjen u Slovenski sokolski savez Amerike zajedno s ostalim slovenskim Sokolima, češkoslovačkim, poljskim i ukrajinskim. Među zaključcima, koje je doneo JSS, treba spomenuti da se je odlučilo ujediniti tehnički rad, dok će u upravom pogledu župe (za sada samo dve) u izvesnom pogledu ostati samostalne, a to s razloga velike udaljenosti sedišta Saveza. Konačno je bilo odobreno na predlog jednoga delegata da JSS ne stupi za sada u vezu sa sokolskom organizacijom u staroj domovini, t. j. sa Savezom Sokola Kraljevine Jugoslavije.

**Veze Jugoslovenskog Sokolstva
u Americi sa domovinskim**

Delegat Sokolskog društva Sen Lui u Americi preporučio je konstitucijskoj skupštini novog američkog JSS, odnosno njegovom vodstvu, da za sada ne stupa u veze sa Savezom Sokola Kraljevine Jugoslavije, motišući to s prilikama koje da ne opravdavaju te veze. Taj predlog izazvao je na skupštini vrlo burnu raspravu i vrlo žive polemike u američkim jugoslovenskim listovima. Konstatujući ovu činjenicu, mi smo mišljena, da je dotični delegat podneo svoj predlog posve iz nesokolskih vidika, pokazavši ujedno time potpuno nepoznavanje same stvari kao i prilika Sokolstva u staroj domovini. Za sada nećemo ulaziti u ispitivanje »razloga«, koji bi bili rukovodili da se stavi i prihvati takav predlog od JSS, ali napomenemo samo kao najvažnije, da je Sokol Kraljevine Jugoslavije bio primljen za punopravnog člana u Savez slovenskog Sokolstva i da je također u svim prilikama dokazao, da je velika sokolska organizacija, koja svim svojim delovanjem verno ide Tirskevin stopama i sledi njegov nauk. Moramo stoga predlog delegata društva Sen Lui da smatramo prenagljenim, jer

(Nastavak sa 1 strane)

U istini pak plaćenih je samo njih par, ostali domovi su zaduženi; od tih jedini više, drugi manje, a ima i mnogo takvih, koji su zaduženi i preko polovice vrednosti, a i takvih, da su zaduženi u razmeru između vrednosti i dužga kao 10 : 9. Ako se tu radi na pr. o milijunskoj svoti duga, s kamatima od 10%, sa skoro nikakvom vlastitom novčanom snagom društva, zar da nas ne zasebe sreće radi tog očajnog njihovog, a zapravo i našeg materijalnog stanja? Pitamo se stoga, ko će to spasiti? Zbrojite godišnji prihod i saldo takvog jednog društva pa sračunajte, kada bi se to društvo samo rešilo zajma da je on beskamat! Ako ovakvo društvo godišnje skupi Din 50.000 za otpлатu duga, koji iznosi Din 1.000.000, to će se osloboditi toga duga tek u 20 godina! A kada pak znamo, da beskamatnog zajma praksa ne poznata, a da kamate od milijuna iznose godišnje Din 100.000, vidimo, da će to društvo sav svoj trud za nebroj godina ulagati samo za svoj, na žalost, nesrećno finansiran dom, ukoliko već pre ne dove do stečaja... A takvih i sličnih slučajeva je kod nas mnogo.

Tu možemo spasiti ako svi spašavamo! Bez egoizma i lokalizma, s onim čustvom, koje nazivamo solidarnost, državstvo. Budemo li se stoga bavili i proučavali ovo pitanje te jasno uvideli i utvrdili naš položaj, mi ćemo zbilja zavločiti interese naše organizacije, pa će tako i interesi članstva pri ostvarenju jedne novčane sokolske organizacije bez otpora, a radi koristi skupnosti ostati u pozadinu.

Za zaključak ovog zapravo apela na pomoć našim domovima naveću još nešto, što će moguće dati novih ideja i osnova. Imamo naime 282 jedinice koje su sakupile za gradbeni fond Din 6.850.033 i uložile taj novac u razne novčane zavode. Ne bi li možda taj novac preuzeo na sebe sokolska kre-

Prenosi sahrana kostiju »veleizdajnika« sa banjalučkog procesa

Odbor za prenos kostiju u Banjoj Luci pomrlih veleizdajnika i Ženska sekcija Fidaka održali su 10. o. m. parastos petorici veleizdajnika iz poznatog banjalučkog veleizdajničkog procesa godine 1914—16, i to: Kosti Jeftiću, Dragoljubu Kesiću, Risti Barnjakoviću, Jovi Pavloviću i Jakovu Eriću. Točna dana su, ujedno, njihove kosti sahranjene u zajedničku grobnicu i podignuta im spomen-krstaća.

Ovaj dan je bio prava narodna svečanost. Kroz Banju Luku i njegove ulice prohujale, za čas, sene slavne njegove prošlosti, u kojoj je gotovo sav grad saošćao sa onim našim nacionalnim borecima i pačenicima za slobodu i slobodni nacionalni život.

Na svečanost su se sakupili bivši veleizdajnici sa procesa u Bihaću, Travniku, Sarajevu i Banjoj Luci, koji su još ostali na životu. Kako je poznato, u Banjoj Luci je održano sudsije Sokolstvu, Narodnoj odbrani i Prosveti. Optužnica je bila podignuta protiv 156 optuženih, a dokazni materijal za pretres uziman je zaplijenjen arhiva sokolskih društava i premetačinom sokolskih radnika, a u glavnom je nadjenak u austrijsku vojsku u jesen 1914 prešla Drinu u Srbiju. Na pretresu su bili veleizdajnicima branitelji gg. Danilo Dimović, Vlado Andrić i Josip Soukal. Presuda je glasila na smrt za

16 optuženika, a 82 su bili osuđeni na ukupno 859 godina robije.

Od petorice veleizdajnika, kojima je davan parastos, bio je okrivljen za sokolski rad brat Kosta Jeftić i Dragoljub Kesić, a sva petorica su umrla u toku procesa, ne dočekavši Velike subote 1916, kada je proglašena presuda.

Svečanost je počela u 10 sati, kada je u pravoslavnoj crkvi održana služba božja. Iza službe božje sakupilo se više hiljadu ljudi, predstavnika raznih društava, bivših veleizdajnika i njihovih porodica, gradana i seljaka. Prisustvovao je ban g. Milosavljević i predstavnik opštine g. Džinić. Na groblju su održali pomen umrlim drugovima sveštenici Milan Petrović i Matija Popović, koji su bili osuđeni na smrt, te prota g. Mihailo Vasić. Zatim su govorili gg. Vasilij Grdić, koji je na optužnici prvi navezen, a onda Danilo Dimović, organizator odbrane na procesu, te ban g. Milosavljević, koji je položio venac, a poslednji je govorio br. Stevan Žakula. Za vreme ovih govorova opazila se je na mnogim licima duboka žalost i po koja prikrena suza.

Sokolsko društvo Banja Luka učestvovalo je na ovoj svečanosti sa celokupnim svojim članstvom u odoračima i tako mrtvoj braći i narodnim borcima odalo dužnu poštu.

Vuk Stefanović Karadžić

Povodom otvorenja Vukovog doma u Tršiću dne 17 o. m.

(Uz naš uvodni članak današnjeg broja »Sokolske prosvete«)

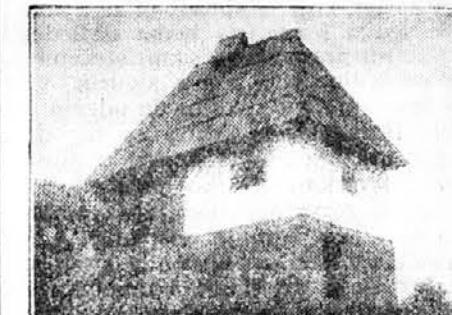
Tršić, malo i neznatno selo u Podrinju kod Loznice, bilo je ovih dana središte jedne lepe narodne svečanosti, koja je najtoplijie odjekla u svoj našoj zemlji i u celokupnoj našoj kulturnoj javnosti ponovo osvezila sećanje na život i rad jednog velikog sina jugoslo-

venskog naroda. Dne 17 o. m. naime, tu u Tršiću, bio je posvećen i otvoren, na mestu gde su nadeni temelji rodne Vukove kuće, koja je tu stajala pre jednog i po stoljeća, novopodignuti Vukov dom, istog onakvog izgleda, kao što je nekad bio i njegov rodni seljački dom.

Vuk Stefanović Karadžić svojim delima očišćava u razvoju našeg kulturnog života jednu zasebnu epohu, i po svome ogromnom značaju za ceo jugoslovenski narod on se visoko izdiže nad svojim savremenicima te u stvaranju naše nacionalne kulture u XIX stoljeću on predstavlja žarište, koje je bacilo svoje svetlo po celoj našoj zemlji i daleko u svet kulturne Evrope, čiji su najveći umovi bili zadivljeni kad su se upoznali duševnim bogatstvom i blagom jugoslovenskog naroda, koje je na svetlo dana izneo Vuk, iznevši ga i pred prosvetu evropsku javnost. I baš stoga Vukova je isključiva zasluga, da je strani svet upoznao naš narod i da se za nj počeo sve više zanimati.

Vuk Stefanović Karadžić

Obnovljena kućica u kojoj se rodio Vuk Stefanović Karadžić

15-godišnjica probroja solunskog fronta

Pred samih 15 godina dva dela našega naroda, Hrvati i Sloveni, u ratoporu su silne, jake i dobro uredene monarhije Austro-Ugarske, slobodna je samo malo Srbija. Nju hoće da satire Austro-Ugarska, jer smeta njoj i još silnijem Nemačkom da ostvari svoje osvajalačke namere: preko Balkana na Istok. Stoga je bio nemački poklic: izbriši s lice zemlje Srbiju! Kad nje nestane, propade zadnja nadja jugoslovenskog roblja na Balkanu, srušena je zadnja zapreka ciljevima svenemackog nadčeveka.

Najstrasniji rat, što zabeleži istorijsku čovečanstva drma Evropom 4 duge

godine. Najviše se proli slovenske krv! Najstrašnije beše u toj krvi gde brat ubija brata, Sloveni Slovena, sve u neznanju vekovnog robovanja i mržnji, ucepljenoj tudim gospodovanjem i vlastitim robovanjem. Dok Austrija i Nemačka šalju vojsku za vojskom da sravne sa zemljom Srbiju, dotele Srbija izdrža stotine navala nečuvenom snagom, nadčovečnim pregaranjem. Izginu joj cvet vojske. U zadnjim naporima daje sve da spasi dom i slobodu. U tom času dogodi se nešto nečuveno u povesti Slovenstva: bratski, slovenski, bugarski narod navali iza leđa na srpsku vojsku dok joj prsa bijahu okre-

Kralj Aleksandar i general Franše Depere osmatraju položaj neprijatelja

nuta prema austrijskim i nemačkim topovima. Tad je po ljudskom umovanju bio kucnuo čas da zbilja nestane Srbije s lica zemlje. Ali ostaci ostaka ne predaju se. Sa sedmim Kraljem Oslobodiocem, Petrom Karadordevićem, ide narod i polumrta vojska, ide, tako preko neprohodnih provalja Albanije, kroz ljetu zimu, ide, da ponese šaku svoje zemlje i da s tom šakom domovinu, iz koje će nići novi osvetnici, novi borce za Slobodu. Ostavi Kralj Petar majku svoju Domovinu da je pregazi silnik, ali ne predade ni sebe ni svog naroda — ni svoje slobode! U duši poneši majku domovinu, da je podigne na kojoj hridi zemaljske kuge. Tamo na Krfu oporavi se ostatak njegove bajoslovne vojske, pridođe ujedinjene legije Hrvata i Slovenaca, iseljene braće u Americi, pak oduševljeni duhom Petra Velikoga, zaneseni duhom jedinstva jugoslovenskog i nađuhnuti misterijom Slobode, jurnuše dinovskim poletom na bugarski, odnosno solunski front, da odluče evropskim ratom! I razbiši solunski front!

U prvoj polovini meseca septembra 1918. godine skoncentrisalo se je na solunskom frontu u dužini od kojih 30 km 6 srpskih divizija (medu njima i junačka Jugoslovenska dobrovoljačka), dve francuske divizije s jednim eskadronom konjice, s 580 topova i 120 aviona. Ova snaga imala je da suzbije i slomi nemačko-bugarsku vojniцу, koja je bila do zubiju naoružana i ukopana u dubokim rovovima. Do 15. septembra vršene su pripreme s naše strane za konačni obračun. Naša hrabri, ali i izmučena vojska s junačkim trupama Francuza čekala je puna elana i žive vere u pobedu odučan momenat da jurne na neprijateljske utvrde i da oslobodi svoju pregaženu zemlju. Taj odlučan i istorijski moment kucnuo je dne 15. sept. 1918. Već 14. septembra ujutro zagrmeli su naši topovi duž čitavog fronta. Ta paljba nije prestajala ni u noći kada je saveznička pešadija zaposela svoje načvane položaje. 15. septembra u ranu zoru, u 5.30 napuštaju naši čete svoje rovove i počnu s noževima na pušku da navaljuju na neprijateljske redove. Tu je pokazano silno junačstvo naših hrabrih vojnika, koji su, bez da ih i poznavanju umora i zapreka, osvojili druge neprijateljske redove, koji su se nalazili na strmim, neprohodnim i opasnim pozicijama, izloženi otvorenoj vatri nemačko-bugarskih pušaka i mitraljeza. Tu su se iskazali osobito naši Sumadinci uz dve francuske divizije, koje su bile u navali. Ovaj ne-nadani napad i pobeda našeg oružja zbulina je neprijatelje, čije su vojne bile porazdeljene uzduž čitavog fronta tako, da nisu mogli u prvi mah da se snadu i da posluži rezerve na bitačni sektor Dobrog Polja, na visinu od 1800 m, na mesto, koje je u strategijskom pogledu potpuno nemoguće za jačje vojne operacije. Ovo je, medutim, bila samo delomična pobeda, jer je još trebalo da se zauzme glavnu neprijateljsku liniju. Narednog dana 16. septembra upru svim svojim snagama naše divizije Timočka i Jugoslovenska i s nadčovečjim snagama osvajaju i drugu neprijateljsku liniju, što je neprijateljske redove pocepalo u dva dela. Ovo je već nadevšalo skor slom centralnih sila na solunskom frontu. Jedne trupe neprijatelja počele su da otstupaju prema Gradskom u Vardaru, a druge prema Prilepu. Naši sledile, pobedili. Ne traže hrane ni pomoći, ne gledaju na strmoviti i teški put. Lete kao na krilima vodenih duhom skore slobode i potpune pobeđe. 22. septembra naša hrabre čete prelaze Vardar, a već 23. osvajaju Gradsko i Prilep. Ova nagla pobeda naših trupa zadala je smrtni udarac bugarsko-nemačkoj vojnoj sili, i ona je počela glavom bez obzira da beži i da napušta svoje utvrde rovove. Rasap silne bugarsko-nemačke vojske bio je potpun. Naše divizije u nogu slede neprijatelje dok ih potpuno ne oteraju iz svoje domovine. Već 28. septembra stiže u Carevo Selu, na bugarskoj granici, i prisljuhi Bugarsku na kapitulaciju. Ona je i zatražila primirje već 26. koje joj je dato 29. uz prihvat savezničkih uslova. Tako je ovaj neprijatelj bio onemogućen i slomljen, putujući potpuno svoje dosadanje saveznicke. I armija s francuskom konjičkom brigadom goni Nemce i Austrijance i već 29. oktobra stiže na Dunav, koji je prešla, a 1. novembra slavodobito je stupala beogradskim razorenim ulicama. Kroz to vreme, dok je naša slavna vojska brala lovore, silno se je austro-ugarsko carstvo treslo i držalo u temeljima, koje se malo zatim i potpuno srušilo. Pobedila je Pravda, pobedila je živa Vera u spas i slobodu svoje domovine i Slovenstva, pobedila je snaga i visoki moral naše slavne vojske i čitavog našeg naroda na čelu s neumrlim Kraljem Petrom Oslobodiocem i Njegovim uzvišenim Sinom ratnikom - državnikom Kraljem Aleksandrom I.

Tom pobedom bio je odlučen evropski rat i spašeno Jugoslovenstvo. Posle vekova robovanja nadoše se Hrvati i Sloveni u zagrlju brata Srbina. Nadošmo se na suncu Slobode. Stvorimo svoju Kraljevinu Jugoslaviju pod neumrlim genijem Petrom Velikim.

Župa Osijek**14-DNEVNI ŽUPSKI PREDNJAČKI TEČAJ**

Sokolska župa Osijek priredila je u vremenu od 13 do 26 avgusta o. g. župski 14-dnevni prednjački tečaj. Tečaj je bio namenjen onima, koji su već polazili bilo okružni, bilo društveni prednjački tečaj, te je trebao imati zbilja nivo župskog tečaja. Tečaj je bio održan u vežbaonici i na letnjem vežbalištu Sokolskog društva Osijek

Zupski 14-dnevni prednjački tečaj
Sokolske župe Osijek

donji grad. Od prijavljenih 39 došlo je u tečaj 29, od kojih je imalo društveni prednjački ispit 7. Svi ostali polagali su prijamni ispit, te je konačno u tečaj primljeno 28 polaznika. Od tih su bile 4 članice.

U tečaju su poslale polaznike sledeće jedinice: društva Županja, Brodski Varaš, Valpovo, Babičić, Slav. Brod, Oriovac, Erdevik, Kneževi, Čačinci, Pleternica, Fercanci, Budimci, Šid, Donji Miholjac, Osijek g. g., Osijek d. g. i čete Bankovci, Budroveci, Brageveci, Naš, Breznica, Mirkovci i Kapelna. Po zanimanju je bilo: 5 općinskih nameštenika, 4 trg. pomoćnika, 2 maturanta, 2 svršene učiteljice, 2 učitelja, 2 priv. nameštenika, 2 željničara, 4 zanatljive, 1 trgovac, 2 dnevničara i 1 ratar.

Tečaj je otvorio I zamenik starešine župe brat Stjepan Vučić, naglašivši važnost tečaja i žrtve uprave Saveza, čijom je novčanom pomoći održan tečaj. U ime domaćeg društva pozdravio je tečajce načelnik brat D. Muk. Nastava je trajala 8 sati dnevno i to do podne od 6 do 11 i po podne od 16 do 19. Ukupno je održano 109

TAKMIČENJA I SLET OKRUŽJA BRODSKOG

Sokolsko okružje Brodsko priredilo je 3. septembra o. g. u Slav. Brodu okružno takmičenje. Po podne istoga dana održalo je Sokolsko društvo Sl. Brod javnu vežbu, na kojoj su sudjelovale sve jedinice Brodskog okružja.

Takmičenju pristupilo je 7 vrsta iz sledećih jedinica: Sl. Brod, Brodski Varaš, Sibinj, Andrijevići, Podvinje, Oriovac i četa Brodsko Brdo. Takmičilo se je u prostim vežbama na preči, skoku u visinu, bacanje kugle i trčanje na 100 metara. Rezultati takmičenja su sledeći: 1) Sl. Brod 1941 tačaka t. j. 77'64% — 2) Podvinje 1739 tačaka t. j. 69'56% — 3) Brodski Varaš 1423 tačke t. j. 56'92% — 4) Andrijevići 1310 tačaka t. j. 52'40% — 5) Brodsko Brdo 1264 tačke t. j. 50'56% — 6) Sibinj 1254 tačke t. j. 50'16% — 7) Oriovac 1089 tačaka t. j. 43'56%.

Takmičenje je počelo sa zakašnjenjem u 6 sati ujutro, te se je svršilo u 7'45. Uredaj vežbališta, a naročito za lakoatletske grane, bio je vrlo slab. Također suci nisu bili dovoljno upućeni u stvar. Takmičenje je prošlo u redu, bez priziva. Kao delegat tehničkog odbora župe prisustvovaо je takmičenju potpisani.

Javna vežba počela je u 16'40 i to predajom prelazne okružne zastave pobedničkoj vrsti Sokolskog društva Sl. Brod i predajom diplome Sokolskome društvu Podvinje i pojedincima u lakoatletskim granama. Predaju izvršio je uz prigodan govor starešina Sokolskog društva Sl. Brod, a ujedno delegat uprave Sokolske župe Osijek brat dr. Jelavić. Na javnoj vežbi nastupale su kategorije sledećim redom 1) članice 23. — Izvedba vrlo dobra pokrivanje trebalo je biti svakako bo-

Župa Sarajevo**SOKOLSKO DRUŠTVO BREZA**

Dana 10. o. m. je u Brezi na veličanstven način izvršeno otvorenje novog Sokolskog doma. Sama svečanost bila je usko povezana s društvenim javnim časom i proslavom desetog rođendana starešine Sokola Kraljevine Jugoslavije Nj. Vis. Prestolonaslednika Petra.

9. septembra naveče prošla je povorka s bakljadom kroz mesto. Tom prilikom održao je pred povorkom go-

casova nastave. Pojedini predmeti bili su: Sokolski sustav — 4 sata (br. F. Babić) — proste vežbe — 12 sati (br. Vlado Hodovski) — vežbe na spravama — 14 sati (br. Vl. Hodovski) — strojeve vežbe — 5 sati (br. Vl. Hodovski) — vođenje vrste u vežbaonici — 14 sati (br. Vl. Hodovski, vodnici vrsta: Marković Ante, Hodovski Vlado, dr. Dimitrijević Branimir i in. Miloš Kvapil) — Vođenje vrste na letnjem vežbalištu — 12 sati (br. Vlado Hodovski, vodnici vrsta: Hodovski Vlado, Marković Ante, Safarž Jardo

Breza brat ing. Dojčanski Zvonimir otvarajući svečanost pozdravio je izaslanika Nj. Vel. Kralja i ostale izaslanike. Društveni prosvetar brat ing. Franc Josip održao je predavanje o istoriji Sokolskog društva Breza i gradnji Sokolskog doma. Okružni prosvetar brat dr. Đuranović održao je predavanje o sokolskoj ideji. Izaslanik Nj. Vel. Kralja odgovorio je na pozdrave posle čijeg govorova bio je buran po pozdravljenju Nj. Vel. Kralja. Prestolonaslednik Petar, ceo Kraljevski Dom i Jugoslavija uz intoniranje narodne himne po Sok. glazbi. Tom prilikom odaslati su telegrami Nj. Vel. Kralju i bratskom Savezu Sokola Kraljevine Jugoslavije. Zatim se prešao na formalnosti otvaranja doma. Izaslanik Sok. župe brat dr. Bogdan Vidović održao je vrlo živ i zanosan govor o potrebi sokolskih domova u kojima se provodi nacionalno vaspitanje za dobro Kralja i Otdažbine. Naročito je uputio poziv sokolskoj omladini, da goji bratsku ljubav jedinstvenog jugoslovenskog naroda. Pohvalio je požrtvovanost članstva, koje je svojim dobrim prinosom sagradilo ovaj dom. Posle predaje ključa doma bilo je razgledanje doma i glavna proba za nastup vežbačke kategorije.

U 12 časova bio je banket uzvaničnika na kome je palo mnogo lepih zdravaca.

Posle podne u 3 časa izveden je društveni javni čas na kome je nastupilo vežbače članstvo mesnog Sok. društva i obližnjih sokolskih društava. Javni čas je vrlo lepo uspeo na opšte zadovoljstvo prisutnog naroda, jer je vežbače članstvo istupilo u velikom broju sa svima vežbačkim kategorijama. Nato je sledilo narodno veselje.

Župa Split
SOKOLSKO DRUŠTVO SOLIN

Domaćinski tečaj

Sokolsko društvo u Solinu, shvaćajući važnost odgoja i stručne spreme naših devojaka otvorilo je pomoću Banske uprave i opštine domaćinski tečaj za svoje članice i nečlanice.

Tečaj se vodio u Sokolskom domu. Trajao je šest sedmica. Pohadale su ga i svršile 24 učenice, a vodila ga je učiteljica Domaćinske škole u Sinju, vredna nastavnica s. D. Radica. Osim je, prosvetarica Sokolskog društva u Solinu s. Mira Žižić održala je nekoliko predavanja iz higijene. Pouka je trajala od 8 do 12 sati i od 3 do 7. Zadnjih desetak dana radilo se i do 11 sati uvečer.

Prošle nedelje proslavljen je na svečan način svršetak tečaja. U velikoj dvorani Sokolskog doma izloženi su bili radovi polaznica. Pred punom dvoranom i pred izaslanicima banovine, opštine i Sokolske župe, starešina Sokolskog društva u Solinu br. Ante Grgić, kojemu se ima najviše zahvalitilo što je održan tečaj, pozdravio je izaslanike i sve prisutne ističući znamenitosti i raznolikost sokolskog kulturnog rada. U ime Sokolske župe br. prof. Roca, župski prosvetar, pohvalio je rad Sokolskog društva u Solinu, koji je pokazalo savremenije puteve. U ime Kr. banske uprave govorio je br. T. Mladinov, savetnik pri poljoprivrednom odeljenju. On je kao stručnjak izrazio svoje divljenje na postignutim rezultatima. Govorio je o važnosti domaćinskih škola s ekonomskog i kulturnog gledišta. Opština je zastupao većnik br. M. Parač, a kao drugi izaslanik Sokolske župe bio je prisutan br. S. Vrdoljak, urednik »Sokola na Jadranu«.

Polažnici tečaja poklonile su svojoj učiteljici dar i kitu cvjeća, zahvaljujući joj na neumornom radu. Sestra D. Radica ganuta lepotom pažnjom svojih učenica, priznajući društvenog starešine, izaslanika Kr. banske uprave, opštine, Sokolske župe, kao i društvenih članova i članica, izražila je svoju zahvalnost i zadovoljstvo. Zatim su podeljene svedočnice polaznicama, koje su prisutne pogostile slatkišima i likerima, što su one same izradile.

O bogatstvu same izložbe trebalo bi napisati čitav članak, ona je pravo iznenadjenje za Solin. Pokazalo se što se može učiniti od domaćih proizvoda i koliko naša seljačka svet gubi na zdravlju i novcu radi svoga neznanja. Izloženo je oko stotinu većih i manjih staklenih posuda s konzerviranim voćem i povrćem. Razne vrste pekmeza, testenine, slatkiša, više vrsti hleba i likera.

Izložba je bila kroz ceo dan otvorena i svi su se divili bogatstvu i raznolikosti izloženih predmeta, kao i vještini s kojom su preparirani i izrađeni.

Domaćinski tečaj Sokolskog društva u Solinu neka bude poticajem i ostalim sokolskim društвima u njihovu radu oko preporoda našeg sela.

Župa Sušak - Rijeka
SOKOLSKO DRUŠTVO PAG

Sokolsko društvo Pag proslavilo je prvi decenij života svog ljubljenog savezničkog starešine SKJ na vrlo svečan način.

Uoči 6. septembra bilo je mesto vrlo lepo rasvetljeno.

Sutradan na sam rođendan Prestolonaslednika Petra sve su mesne vlasti i ustanove na čelu sa Sokolima prisustvovale svečanom blagodarenju u mesnoj zbornoj crkvi. Iza blagodarenja svrstala se je pred crkvom na trgu Kralja Aleksandra I veličanstvena povorka, koja se je pevajući rođendan pjesme uputila unako grada. Oduseljvenim poklicima Nj. Vel. Kralja, Kraljevskom domu, te Sokolstvu nije bilo kraja.

Naveče istog dana priredilo je Sokolsko društvo akademiju sa sledećim programom: 1) Govor »O značaju 6. septembra«, koji je održao društveni prosvetar brat Juraj P. Usmiani. 2) V. Janečić »Našem Jadraru«, recitovao P. Bačić. 3) M. Vukšić »Sokolski«, recitovao T. Radaković. 4) D. Jelić »Sve za otadžbinu« recitovao P. Crnjko. 5) J. Običan: »Sokol« recitovao S. Kustić. 6) Dr. Rašić »Moji sokole, Zdravac«, recitovao O. Ružić. 7) Muši i žen. deca, te žen. naraštaj, »skupinske slikovite vežbe«, 8) Ženski naraštaj »vežbe sa sprovima«, 9) Muški i žen. naraštaj, simbolič. vežbe uz pevanje »Tamo daleko...« 10) Muški naraštaj slikovita vežba »Devetorica«.

Sve tačke programa izvedene su s potpunom preciznošću uz buran aplauz, te odusevljenim i spontanim poklicima Nj. Vel. Kralju, Jugoslaviji i Sokolstvu.

SOKOLSKO DRUŠTVO SENJ

Za proslavu desetogodišnjice sokolskog nam starešine nastala je već u avgustu radosna priprava. U želji da se što viđnije očituje jedinstvenost u ljubavi i poštovanju prema uviđenom starešini i pokrovitelju, proslava je organizovana u dogovoru s Jadranskom stražom u Senju.

Dne 5. septembra uveče objila je gradom, svečano osvetljениh, manifestacionih povorka i stigla uz pratnju glazbe i radosno klanjanje na obalu. Tu je skupljenom mnoštvu progovorio gradonačelnik br. Rivoški. Iza toga je povorka krenula na Zvonimirov trg, gde je Gradska glazba, po nameni Jadranske straže, priredila promenadni koncert.

Dne 6. septembra uveče objila je gradom, svečano osvetljeni, manifestacioni povori i stigla uz pratnju glazbe i radosno klanjanje na obalu. Tu je skupljenom mnoštvu progovorio gradonačelnik br. Rivoški. Iza toga je povorka krenula na Zvonimirov trg, gde je objavljeno mesto novog, lepoj i pripremljeno joj još lepu budućnost. Zatim je starešina Sokolske župe Šibenik-Zadar br. Milos Triva prikazao u svom pozdravnom govoru sokolsku ideju kao uzgajini element i veličinu i značaj sokolskog rada. Br. dr. Mirko Buić, starešina Sokolske župe Split karakteriše u svom zanosnom govoru borbu Sokolstva za svoje ideje. Povorka se je razvila tek u 2 sata u odusevljenju, da se u 4 sata skupe na vežbalištu, na javnoj vežbi.

U 4 sata započela je javna vežba na lepotu i prostranom vežbalištu, koja je odljeno uređeno za sve grane sporta, a koje će od sada biti lepi sokolski stadion, s uređenom rasvetom za rad po noći, s lepim tribinama za oko 400 osoba.

Vežbama je prisustvovala velika masa ljudi, a lepo je bilo videti celu jednu stranu punu seljaka i seljakinja u slikovitim narodnim nošnjama. Vežbama su prisustvovale i predstavnici svih vlasti i predstavnici raznih društava.

Uspeli javne vežbe zadovoljavaju. Jedino je slab utisak ostavio onaj malo broj naraštajaca, koji bi inače morao da ispunji celo vežbalište. Nad ovim se moramo zabrinuti i poraditi da opet naraštaj podigne do prave visine.

U večer je na bogato rasvetljeno vežbalištu održana sokolska akademija. Tribine su bile prepune, a odusevljenje je raslo kako su se tačke jedna za drugom redale. Osobito je bio lep nastup splitskih Sokola. U akademiji su još sudjelovala društva Drniš, Vrlika, Šibenik i t. d.

SOKOLSKO DRUŠTVO MURTER

8. o. m. na dan mesnog sajma održalo je Sok. društvo u Murteru svoju javnu vežbu, uz sudjelovanje okolnih društava i četa. Korporativno su sudjelovala društva i čete Biograd n/m, Tijesno, Betina, Filip Jakov, Stankovci i Tkon. Zastupana su bila još razna društva i čete.

Posebne same javne vežbe krenule su svedočnice opštine i velikim brojem meštana sakupio se na vrhu Lubanja gde je ispaljeno veliki broj raketa. Tu su svih učenici otpeljani nekoliko lepih slovenskih pesama. Odavde je povorka otišla u Narodnu osnovnu školu, gde je pred vratom i u svim građanstvom brat starešina čete Josip Jelisej održao govor o značaju rođendana Nj. Vis. Prestolonaslednika Petra na najsvetaniji način.

Pored svih članova i članica održao se proslavi i vrlo lepi broj meštana. Odbor sa svim članstvom i velikim brojem meštana sakupio se na vrhu Lubanja gde je ispaljeno veliki broj raketa. Tu su svih učenici otpeljani nekoliko lepih slovenskih pesama. Odavde je povorka otišla u Narodnu osnovnu školu, gde je pred vratom i u svim građanstvom brat starešina čete Josip Jelisej održao govor o značaju rođendana Nj. Vis. Prestolonaslednika Petra, dotaknuvši se također i istorije Sokolstva kao i njegovog osnivača pok. Tirša.

Javna vežba se održala na vrlo lepo uređenom vežbalištu. Nastupile su brojne kategorije: deca, naraštaj muški i ženski i članovi s prostim vežbama. Zatim odeljenje na spravama: odeljenje Sokolskog društva Murter na ručama, koje je dobilo za svoje lepe i teške vežbe zasluzeni pljesak.

Članovi Sokolskih četa iz Tkona i Filip Jakova izveli su vrlo lepe i slikovite skupine. Vežbe svih kategorija bile su izvedene lepo i skladno. Na koncu je nastupilo odeljenje Sokolskog društva Murter, koje je pod vodstvom brata načelnika izvelo skupinu: »Oj Slaveni«. Nato je otpevana državna himna.

Cela svečanost uspela je i moralno i materijalno iznad svakog očekivanja.

SOKOLSKO DRUŠTVO NOVIGRAD

Dan 10. obletnice rođenja našeg savezničkog starešine, Nj. Vis. Prestolonaslednika Petra proslavilo je ovo društvo najsvečanije. U jutro prisustvovale su sve društvene kategorije svečanom blagodarenju u mesnoj cr-

<img alt="Advertisement for Kolinska Cikoria. It features a woman holding a newspaper and a logo for

kvi. Iza toga uputili su se Sokoli, predstavnici vlasti i gradaštvu u sokolanu, gde je u dupkom punoj dvorani održana svečana javna sednica uprave društva. Društveni starešina br. S. G. Ostrić održao je lepi govor u kojemu je istakao značenje ovoga dana za celu naš narod, a osobito za Sokolstvo. Iza toga odaslan je pozdravni brzjav br. Savezu, nakon čega je pevanjem državne himne završena ova lepa manifestacija.

Uvečer oko 8 sati uputila se ispred Opštine velika povorka Sokola i gradaštvu kroz lepo osvetljeno mesto. Uz pevanje patriotskih pesama i odusevljene poklike sudeonika povoreke Nj. Vel. Kralju i Njegovom Domu, Jugoslaviji i Sokolstvu. Odmah nakon povorce započela je pred Opštinom na lepo rasvetljenom prostoru, opkoljenom gustim redovima gledalača, svečana akademija, na kojoj su nastupile u osam točaka sve kategorije društva. Osobito su se dopala muška deca s puškama, te ritmičke vežbe »Morje Adrijanskog od Borasa i »U boji od Mudroga. Pre akademije br. prosvetar Bujas prikazao je u govoru značenje ovoga dana, a posle akademije zahvalio se vežbačima i Sokolu opštinski načelnik br. Ostojić s nekoliko temperamentnih reči. Iza toga prešli su učesnici svečanosti u sokolanu, gde je nastavljena zabava i ples.

Župa Tuzla

III SLET SOKOLSKOG OKRUŽJA U BRČKOM

Na 9 i 10 septembra o. g. održan je u Brčkom okružni slet sa sledećim rasporedom: U subotu 9 IX u 9 sati na veče svečana akademija s prvorazrednim programom. U nedelju 10 IX u 11 sati povorka kroz grad, u 4 sata posle podne javni nastup na igralištu S. K. Gradanskog. U 9 sati na veče koncert fanfare Sokolskog društva Vinkovci u prostorijama hotela Posavine. Slet su posetila sledeća bratska društva: Vinkovci, Bijeljina, Ugljevik, Građačac, Zvornik te Sokolska četa Orašje. Ovom prilikom, treba naročito istaći požrtvovnost i bratsku susretljivost bratskog Sokolskog društva Vinkovci, jer za njih nije slet bio obavezan, ali i pokraj toga društvo je bilo zastupano sa preko stotinu učesnika. Sokolska konjica toga društva prevalila je na konjima put od 120 kilometara po vrućini i prašini. Kad bi i ostala sokolska društva ovako shvaćala svoju dužnost, verujemo da bi sokolske svečanosti u provinciji mnogo bolje uspe-

vale. Bratskom društvu Vinkovci ovim putem najlepša bratska hvala.

Program sokolske akademije je u celosti uspeo. Bilo je 10 telovežbenih točaka, koje su sve izvedene precizno. Naročito su dobro izvedene točke: Baralić: Tamo daleko. Simbolička kompozicija po istoimenoj pesni. Izvodili su članovi prednjačkog zborova Sok. društva Vinkovci i točka: M. Janković: Valcerov ples. Izvodile članice Sok. društva Brčko.

Sokolska povorka kroz grad je bila zbilja dosta manifestacija svesti i snage. Preko 500 Sokola i Sokolica na čelu sa sokolskom konjicom stupali su kroz ulice grada čvrsta koraka i vredne duše, jer i onaj najmanji se je u toj celini osećao jak i odvažan. Zvuci sokolske četnike stvaraju takovo raspoloženje, koje Sokola uživaju i pobudjuje. Takovo raspoloženje poznaće samo Soko.

Javni nastup je bio vrhunac te sokolske svečanosti. Brojno su nastupile sve vežbača kategorije u obligatnim prostim vežbama. Na spravama su nastupile dve vrste i to na vratilu i razboju. Kod vežbača se videla, dobra uvežbanost i publika je burno aplaudirala. Na koncu je nastupila konjica Sok. društva Vinkovci s tri točke. Uvežbanost ove konjice prosto zapanjuje. Do sada smo nešto slično videli samo kod braće ruskih Kozaka. Još niti jedna priredba u Brčkom nije privukla ovako velik broj gledalača kao ova. Na samom javnom nastupu prisustvovalo je oko 2.000 osoba, što je za mesto od 8.000 stanovnika svakako lep broj.

Koncert fanfare Sok. društva Vinkovci je takođe uspeo. Ovim je dokazano, da i osim telovežbe Sokolstvo gaji i sve ostalo što oplemenjuje duh i telo.

Organizacija sleta bila je vrlo dobra.

Materijalan i moralan uspeh sleta je više nego zadovoljavajući.

Župa Varazdin

SOKOLSKA ČETA ZBELAVA-KUĆAN

Dne 3 o. m. priredila je ova četa treći svoj javni nastup u slavu deset godišnjice rođenja starešine Nj. Vis. Prestolonaslednika Petra.

Prisustvovali su čete iz Kneginca, Trnovca, Jakopovca s članstvom, načinjajući i podmlatkom, kao i izaslaničkih bratskih župe i društva iz Varazdina.

U programu je bilo s učešćem sednih četa deset točaka.

Pozdravni govor održao je prosvertar čete, a po izvedbi programa izaslanik župe i društva.

Proslava je bila vrlo posećena. Moralni je uspeh kao i materijalni postignut.

Župa Vel. Bečkerek

SOKOLSKO DRUŠTVO ORLOVAT

Na vrlo svečan način osvetilo je ovo društvo svoju zastavu, kojoj je kumovao br. dr. Toša Rajić, nar. poslanik. Na osvećenju uzela su učešća društva: V. Bečkerek-matica i II. Janković i Tomaševac.

U 9 sati prošla je povorka ulicama

na čelu sa zastavama i fanfarom. U 11 sati počeo je čin osvećenja, koji je izvršio prototjerjev br. Maks Vujić iz Tomaševaca, a uz pomoć još dvojice sveštenika. Pre nego je predao zastavu kumu održao br. Vujić vrlo lep govor. Prvimi zastavu kum je održao također vrlo lep govor o ulozi Sokolstva za duhovno ujedinjenje našeg naroda. Od kuma zastavu je primio i predao je zastavnik br. Petrovačkom Nikoli, br. Radovančev Maša, zam. starešine. Prvimi zastavu, zastavnik je položio zakletvu. Posle upućenih pozdravnih telegrama br. starešini, koji je burno pozdravljen, i Savezu, goste je pozdravio br. Malenčić Josip. Zatim je govorio predstavnik župe br. Stanojević Miloš, koji se obratio na prisutne da, u koliko nisu do sada članovi, pristupiši bez razlike u redove Sokolstva, spomenuviš Šta je cilj Sokolstva. Na kraju je govorio stari sokolski radnik br. Aleksandar Rup, sreski načelnik.

U 4 sata po podne održan je javan čas, koji je mogao i bolje uspeti, a što nije verovatno zato, što ovo društvo nema još dobrog tehničkog vodu.

Uveče je održana akademija, koja je uspela bolje od javnog časa. Naročito su bile lepo izvedene tehničke točke gostiju. Zatim se u domu produžilo sa sokolskim veseljem.

Župa Zagreb

SOKOLSKO DRUŠTVO ZAGREB I

Sokolsko društvo Zagreb I proslavilo je na vrlo dostojan i lep način 10-godišnjicu rođenja starešine Nj. Vis. Prestolonaslednika Petra.

Članstvo ovoga društva sakupilo se je u lepom broju s muškom i ženskom deocom te naraštajem, kao i s delegacijama br. društava i to: Zagreba II., III., V i VI na zbornom mestu pred sokol-

lanom u Bogovićevu ulici broj 7, te predvođeni po društvenoj fanfari Zagreba I i starešinstvu Sokolske župe sa starešinom br. dr. Gavrančićem, prispeo je oko 8 i $\frac{1}{2}$ pred katedralu i tamo se postrojili s desne strane.

Nekoliko časova pred 9 sati prispeo je ban Savske banovine br. dr. Ivo Perović u pratinji svoga tajnika br. Vojnovića, dok točno u 9 sati došao je armijski general gosp. Marić praćen sa svojim štabom. Dolazak armijskog generala dočekala je postrojena sokolska fanfara Zagreba I sa sokolskim maršem, dok su ga Sokoli dočekali u stazu »mirno«, pa ih je pozdravio sa: »Sokoli Zdravo!«, dok su mu Sokoli gromko odgovorili sa: »Zdravo!«

Pre dolaska odličnika u samu katedralu, uvedena su sva ženska i muška deca, te naraštaj, koji su sačinjavali u crkvi špalir. Ovo je bilo vrlo efektano, jer su deca imala u rukama zastavice. S ulaskom odličnika u katedralu, sprovedeni su u crkvu sve do pred oltar barjadi Sokolskog društva Zagreb I i II (barjak Sokola III otišao je bio u Split), praćeni sa starešinstvom župe i delegatima pojedinih sokolskih društava. Po svršenoj svečanoj misi otstupalo je celokupno članstvo pred srpsko-pravoslavnu crkvu i tamo je također pod barjacima i sa svojim delegatima prisustvovalo svečanoj službi Božijoj. Po svršetku ove službe, otišlo je odmah celokupno članstvo pred sinagogu, te je i ovde prisustvovala delegacija s barjacima blagodarenju.

Iza ovoga je ostupalo na Jelačićev trg prisustovanju defileja trupa zagrebačkog garnizona, pa je time razlazom članstva pred dvoranom Sokolskog društva Zagreb I završena prepodnevna svečanost.

Istoga dana uveče Sokolsko društvo Zagreb I priredilo je u prostorijama u Bogovićevu ulici 7 svoje svečano društveno veče u slavu proslave 10-godišnjice rođenja Prestolonaslednika Petra s naročitim programom, a taj je bio, da se baš toga dana na vidi način izrue diplome braći vežbačima ovoga društva, koji su sudelovali i izvršili statfetu trku iz Zagreba na Plitvička Jezera i uručili sokolski pozdrav Nj. Vel. Kralju Aleksandru I kada se tamo odmarao.

Ova je svečanost počela u 21 čas s dolaskom bana br. dr. Perovića i armijskog generala g. Marića, koji su ulaskom u dvoranu dočekani s državnom himnom, koju je otsvirala društvena fanfara. U dvorani su već zatekli delegacioni gosti Nj. Vis. mitropolitu zagrebačkom Dositeju, preuzviješenog g. biskupa evangeličkog dra Popa, a od

gradskog načelnstva podnačelnika br. Pavlinu, senatora br. Danu Šariću i grad. zastupnika br. Stjepku Debeljaku.

Starešina Sokolskog društva Zagreb I br. Milan Jurišević podvukao je u svome pozdravnom govoru u glavnim ertama radi čega mi Sokoli slavimo taj dan, čemu se radujemo, ne samo mi Sokoli — kao svome starešini Prestolonasledniku Petru — već i u celu naša nacija. Predlaže, da se preko br. Saveze SKJ pošalje brzjavni pozdrav. Čitanje brzjavja, kao i raniji govor sačekala je celu dvoranu stojeći. Posle pozdravnog govora društvena fanfara otsvirala je slovensku himnu, iz koje je održao govor br. dr. Laza Popović (koji donosi na čelu lista Ur.) Govor br. dr. Popovića saslušan je pažljivo i s interesovanjem, pa je iza toga društveni čelnik br. Hubert Jeras pružio goftima podatke o poznatoj sokolskoj stafeti do Plitvice, pa su svima trkačima saslušani.

Osim napred navedenih odličnika započeli su još i načelnik upravnog odeljenja banke uprave br. Petar Benzon, upravnik policije br. Stanoje Mihaelović, direktor muške preparandije br. Pero Mudžeka, kao i mnogi drugi. K. Jug.

SOKOLSKA ČETA KINJAČKA

Sokolska četa u Kinjačkoj proslavila je dne 6 o. m. svečano 10 godišnjicu brata starešine Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije Nj. Vis. Prestolonaslednika Petra na ovaj način: Svečanim pohodom sokolskog podmlatka i čete u crkvu u Branima na blagodarenje, a posle priredom pretstavom to prigodnim deklamacijama i ubedljivim govorom četnog starešine brata Vujanića, kojim je — uz hodenje i jačanje sokolske misli i sokolskog duha — izražena iskrena odanost i prirvenost velikom Slavljeniku, Njihovom Veličanstvu i užvišenom Domu Karadordevića.

Posebno ovu ugodnu svečanost nastavila se je narodna veselica s igrankom.

Materijalna dobit zadovoljava, a moralna je na opšte zadovoljstvo naših nacionalnih radenika iznad svakog očekivanja.

INDUSTRIJA SOKOLSKIH POTREPŠTINA

Branko Palčić

Zagreb, Kraljice Marije 6

Dobavljač Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije

Brzojavni naslov: „Trikotaža“ Zagreb • Telefon interurban 26-77

Izradjujem sve vrsti sokolskih potrepština za javni i izletni nastup svih kategorija načega članstva i to tačno prema propisu Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije. Slike u originalnim bojama propisnih odijela nalaze se u knjizi „Organizacija Saveza SK“. Zahtjevajte cjenike i prospekt. — Cijene vrlo umjerene, a za točnu i solidnu izradbu jamčim.

Filijala: Beograd
Balkanska ul. br. 24
Palata Hotel Prag
Telefon 2-61-01

415

Širite sokolsku štampu!

Svako sokolsko društvo, svaki član i svaka članica treba da nabavi

Sokolsku knjižnicu

I. sveska:

E. Gangl: O sokolski ideji.
Ing. Lado Bevc: Sokolsko prosvetno delo.
Dr. Miroslav Tyrš: Naš zadatak, smer i cilj.
Vekoslav Bučar: Dr. Ivan Oražen.
Dr. Miroslav Tyrš: Sokolska gesla.
Jan Pelikan: Dr. Miroslav Tyrš.
Jan Kren: Cilj sokolskih teženja.
E. Gangl: Tyrševe Sokolstvo. (Sloven. tekst).
Isto. (Srpsko-hrvatski tekst).
Dr. Niko Mrvoš: Pogledi i misli dr. Miroslava Tyrša.

Svaka sveska stoji 3 Din

PUTEVI I CILJEVI

U tvrdom povezu 8 Din

ODBOJKA (VOLLEY BALL)

U kartonu 12 Din

Franjo Malin:

Praktički udžbenik češkog jezika.
U kartonu 15 Din

Dr. Viktor Novak:

SVESLOVENSKA MISAO
U kartonu 9 Din

Miroslav Ambrožić:

METODIKA SOKOLSKЕ VZGOJE
U tvrdom povezu 36 Din

Franjo Malin:

ČEHOSLOVACI I ČEHOSLOVAČKA
U kartonu 15 Din

Jugoslovenska Sokolska Matica

Ljubljana, Narodni dom

411-37

Telefon 25-43 / Račun poštanske štedionice Ljubljana 13.831

Pozor Sokoli!
Sokolske svečane i vježbače potrepštine.
Najjeftinije prodaje: G. Horvatek,
dobavljač Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije
Zagreb, Frankopanska ul. 9

400-8

Priporoča se najstareja slovenska plesarska, ličarska, sobo- in črkoslikarska delavnica
IVAN BRICELJ
Ljubljana, Dunajska cesta 16
Strokovna izvršitev televodnega orodja. Delo solidno, cene zmerne

417-8